

DECIZIA Nr.98 din 5 aprilie 2001 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a "Legii privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999 pentru abrogarea Legii nr.31/1996 privind regimul monopolului de stat"

Publicată în Monitorul Oficial nr.256 din 18.05.2001

În temeiul dispozițiilor art.144 lit.a) din Constituție și ale art.17 din Legea nr.47/1992 pentru organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, Președintele României a solicitat Curții Constituționale, la data de 16 martie 2001, să se pronunțe asupra constituționalității "Legii privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999 pentru abrogarea Legii nr.31/1996 privind regimul monopolului de stat".

Sesizarea constituie obiectul Dosarului nr.116A/2001.

În obiecția formulată sunt reținute următoarele critici de neconstituționalitate:

Curtea Constituțională, prin Decizia nr.15/2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.267 din 14 iunie 2000, a constatat că "dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999 pentru abrogarea Legii nr.31/1996 privind regimul monopolului de stat sunt neconstituționale". În această situație, de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, Ordonanța de urgență a Guvernului nr.23/1999 și-a încetat aplicabilitatea în temeiul dispozițiilor art.145 alin.(2) din Constituție, potrivit cărora deciziile Curții Constituționale sunt obligatorii și au putere numai pentru viitor, precum și în baza prevederilor art.25 alin.(1) și (3) din Legea nr.47/1992, republicată, potrivit cărora decizia prin care se constată neconstituționalitatea unei ordonanțe în vigoare este definitivă și obligatorie. O dată cu încetarea aplicabilității Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999, pe cale de consecință, a reintrat în vigoare Legea monopolului de stat.

Curtea Constituțională a statuat în mod constant în sensul că deciziile sale, prin care s-a constatat neconstituționalitatea prevederilor legale controlate, produc efecte erga omnes. Se mai arată că la data de 7 martie 2001 Parlamentul a trimis, în vederea promulgării, "Legea privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999 pentru abrogarea Legii nr.31/1996 privind regimul monopolului de stat", adoptată de Camera Deputaților în ședința din 14 octombrie 2000 și de Senat în ședința din 26 februarie 2001.

Această lege de respingere a ordonanței de urgență, care a fost adoptată după un interval mai mare de un an de la constatarea de către Curte a neconstituționalității ordonanței, este criticată, prin obiecția prin care Președintele României a investit Curtea, pentru următoarele motive:

1. De îndată ce și-a încetat aplicabilitatea Ordonanța de urgență a Guvernului nr.23/1999 "a devenit similară situațiilor prevăzute la art.114 alineatul ultim, referitoare la ordonanțele ale căror efecte au încetat ca urmare a nedepunerii lor spre aprobare în termenul prevăzut în legea de abilitare".
2. Întrucât legea de respingere nu cuprinde nici o prevedere referitoare la încetarea anterioară a efectelor Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999 ca o consecință a constatării neconstituționalității sale, rezultă că aplicarea sa va înceta la data publicării legii. În acest fel

legea criticată încalcă obligativitatea efectelor erga omnes ale deciziei de constatare a neconstituționalității, pronunțată de Curtea Constituțională.

Pentru a preîntâmpina aceste consecințe contrare dispozițiilor art.145 alin.(2) din Constituție se consideră că legea criticată este constituțională numai în măsura în care precizează în cuprinsul său că Ordonanța de urgență a Guvernului nr.23/1999 și-a încetat aplicarea în temeiul dispozițiilor art.145 alin.(2) din Constituție.

În baza art.18 alin.(2) din Legea nr.47/1992, republicată, obiecția Președintelui României a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, iar în conformitate cu prevederile art.19 alin.(1) din Legea nr.47/1992, republicată, s-a solicitat acestora să trimită Curții Constituționale punctele lor de vedere cu privire la sesizarea de neconstituționalitate.

În punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților se apreciază că "Legea de respingere a Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999 pentru abrogarea Legii

nr.31/1996 privind regimul monopolului de stat" este neconstituțională, cu următoarea motivare:

În temeiul dispozițiilor art.114 alin.(5) teza finală din Constituție, Parlamentul aprobă sau respinge numai acele ordonanțe care sunt în vigoare, "fiind exclusă posibilitatea ca aprobarea sau respingerea să privească ordonanțe ale căror efecte juridice au încetat", întrucât legiuitorul vizează legea sau ordonanța în vigoare. În cazul în care legiuitorul are în vedere un act normativ abrogat, menționează expres acest lucru. Având în vedere că Decizia nr.15/2000 a Curții Constituționale are caracter abrogator, Ordonanța de urgență a Guvernului nr.23/1999 a încetat să producă efecte juridice de la data de 14 iunie 2000, data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, Partea I. Urmarea imediată a acestui fapt ar fi trebuit să fie oprirea procedurii legislative și clasarea proiectului de lege privitor la aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999. Întrucât Parlamentul a continuat procedura legislativă, a adoptat o lege care contravine art.114 alin.(5) din Constituția României, care se referă numai la ordonanțele în vigoare.

Președintele Senatului și Guvernul nu au comunicat punctele lor de vedere.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate formulată de Președintele României, punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților, raportul judecătorului-raportor, "Legea privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999 pentru abrogarea Legii nr.31/1996 privind regimul monopolului de stat", raportată la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele: Curtea a fost legal sesizată și este competentă, potrivit art.144 lit.a) din Constituție, să se pronunțe asupra obiecției formulate de Președintele României.

Obiectul sesizării îl constituie "Legea privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999 pentru abrogarea Legii nr.31/1996 privind regimul monopolului de stat", lege care are următorul cuprins: "Articol unic. — Se respinge Ordonanța de urgență a Guvernului nr.23 din 25 martie 1999 pentru abrogarea Legii nr.31/1996 privind regimul monopolului de stat, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.177 din 26 aprilie 1999."

Această lege este considerată de Președintele României ca fiind contrară dispozițiilor art.145

alin.(2) din Constituție, conform căroră: "Deciziile Curții Constituționale sunt obligatorii și au putere numai pentru viitor. Ele se publică în Monitorul Oficial al României."

Curtea, examinând obiecția de neconstituționalitate, reține că, într-adevăr, în exercitarea dreptului său de control de constituționalitate, în temeiul dispozițiilor art.144 lit.c) din Constituție, a fost sesizată de Curtea de Apel Timișoara cu soluționarea excepției de neconstituționalitate a Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999 pentru abrogarea Legii nr.31/1996 privind regimul monopolului de stat și, ca urmare, prin Decizia nr.15 din 25 ianuarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.267 din 14 iunie 2000, Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile acestei ordonanțe de urgență sunt neconstituționale. Pe cale de consecință, la data de 14 iunie 2000, data publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României, Ordonanța de urgență a Guvernului nr.23/1999 și-a încetat aplicabilitatea și a reintrat în vigoare Legea nr.31/1996 privind regimul monopolului de stat, prin aplicarea art.145 alin.(2) teza întâi din Constituție.

Întrucât acest text constituțional nu distinge, rezultă că dispozițiile art.145 alin.(2) teza întâi se aplică și deciziilor Curții Constituționale pronunțate în temeiul art.144 lit.c) din Legea fundamentală. Aceste decizii, pronunțate în cadrul soluționării excepțiilor de neconstituționalitate, nu produc doar efecte inter partes, așadar numai față de părțile din litigiul aflat pe rolul instanțelor de judecată, ci ele produc efecte erga omnes, față de toate subiectele de drept.

Caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale de constatare a neconstituționalității rezultă nu numai din dispozițiile art.145 alin.(2) din Constituție, ci și din interpretarea sistematică a dispozițiilor constituționale cuprinse în art.16 alin.(1), potrivit căroră "Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări", precum și în art.51, conform căruia "Respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie".

În lumina acestor texte constituționale este de observat că, în măsura în care deciziile Curții Constituționale nu ar produce efecte erga omnes, s-ar putea ajunge la situația inacceptabilă ca una și aceeași dispoziție legală — a cărei neconstituționalitate a fost constatată printr-o decizie anterioară a Curții Constituționale — să nu se aplice în procesul în cadrul căruia excepția a fost ridicată, dar, pe de altă parte, să se aplice nestingherit în orice alt proces sau în orice altă împrejurare, în care nu se pune problema unui proces în fața unei instanțe judecătorești. Este însă evident că asemenea consecințe ar fi contrare principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice [art.16 alin.(1) din Legea fundamentală], fiindcă ar însemna, sub cel dintâi aspect, ca o lege declarată neconstituțională prin decizia Curții Constituționale să nu se aplice față de unele subiecte de drept (cele implicate în procesul care a prilejuit pronunțarea acelei decizii a Curții Constituționale), dar să se aplice față de alte subiecte de drept, iar sub cel de-al doilea aspect, ca autoritățile publice să aplice legea diferit față de unele sau altele dintre subiectele de drept, după cum acestea au fost ori nu au fost părți într-un proces în cadrul căruia excepția a fost ridicată. Tot astfel, asemenea consecințe ar fi contrare și principiului respectării Constituției (art.51 din Legea fundamentală).

Ca urmare a caracterului general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, pronunțate în temeiul art.144 lit.c) din Constituție, prin care se constată neconstituționalitatea unei legi sau a unei ordonanțe, prevederea normativă a cărei neconstituționalitate a fost constatată nu mai poate fi aplicată, încetându-și de drept efectele pentru viitor. Desigur că în urma pronunțării unei decizii prin care se constată neconstituționalitatea unei legi sau a unei ordonanțe Parlamentul urmează să intervină în sensul modificării sau abrogării actului normativ declarat ca fiind

neconstituțional. Dar aceasta nu înseamnă că, în situația în care o asemenea măsură nu se ia sau întârzie, decizia Curții Constituționale nu își produce efectele.

În acest sens s-a pronunțat, de altfel, Curtea Constituțională prin Decizia nr.169 din 2 noiembrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.151 din 12 aprilie 2000.

Tot astfel, prin prezenta decizie se mai constată că obligativitatea erga omnes a deciziilor pronunțate în temeiul art.144 lit.c) din Constituție derivă din poziția Curții Constituționale ca unică autoritate de jurisdicție constituțională, independentă față de orice altă autoritate publică și al cărei scop este garantarea supremației Constituției, în concordanță cu principiul statului de drept, prevăzut la art.1 alin.(3) din Legea fundamentală.

Sub un alt aspect Curtea observă că obligativitatea erga omnes a deciziilor pronunțate în cadrul contenciosului constituțional rezultă chiar din esența controlului de constituționalitate, fiind consacrată, de altfel, și în constituții ale altor state europene; așa sunt, spre exemplu, Constituția Regatului Spaniei (art.164) și Constituția Portugaliei (art.282).

Având în vedere cele de mai sus, Curtea reține că, după ce a constatat, printr-o decizie pronunțată în baza art.144 lit.c) din Constituție, neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege ori ordonanță, nici o autoritate publică și nici un alt subiect de drept nu mai pot aplica textul de lege, acesta fiind lipsit de eficiență normativă. Deși Curtea nu are competența de a abroga un text legal, această competență revenind exclusiv Parlamentului, efectul deciziilor sale de constatare a neconstituționalității unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege ori ordonanță este similar efectului abrogării.

De altfel, în cadrul sistemelor constituționale europene este consacrat efectul abrogator al deciziilor curților sau tribunalelor constituționale. Astfel în art.136 din Constituția Republicii Italiene se prevede: "Când Curtea declară neconstituțională o dispoziție a unei legi sau a unui act cu putere de lege, această dispoziție încetează a mai fi în vigoare a doua zi de la publicarea deciziei." De asemenea, conform art.125 din Constituția Federației Ruse, "Actele recunoscute [de Curte] ca neconstituționale își încetează efectele". Mai mult, potrivit art.151 din Constituția Republicii Bulgaria, "Actul declarat neconstituțional este abrogat din ziua intrării în vigoare a deciziei", iar în conformitate cu art.32 din Constituția Republicii Ungare, "Curtea Constituțională anulează legile și orice reglementare juridică pe care o constată că este neconstituțională". Față de cele de mai sus Curtea constată că Decizia nr.15/2000, definitivă și obligatorie, prin care s-a constatat neconstituționalitatea prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999 pentru abrogarea Legii nr.31/1996 privind regimul monopolului de stat, a determinat lipsirea de eficiență juridică a menționatei ordonanțe, întrucât de la data publicării acestei decizii în Monitorul Oficial al României ordonanța și-a încetat aplicabilitatea.

Cu toate acestea, Parlamentul a procedat la adoptarea unei legi de respingere a acestei ordonanțe de urgență, fără să se indice că ordonanța și-a încetat aplicabilitatea la data publicării deciziei Curții de constatare a neconstituționalității în Monitorul Oficial al României, Partea I. O asemenea indicare nu este făcută nici măcar pe cale indirectă, și anume în formula finală a legii, formulă în cadrul căreia s-a făcut referire la adoptarea acesteia cu respectarea art.74 din Constituție, fără să se menționeze însă și art.145 din Legea fundamentală.

În această situație, față de dispozițiile art.78 din Constituție ("Legea se publică în Monitorul Oficial al României și intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei"), rezultă că Ordonanța de urgență a Guvernului nr.23/1999 ar urma să își înceteze aplicabilitatea de la data publicării în Monitorul Oficial al României a legii de respingere a acesteia, iar nu de la data publicării deciziei Curții Constituționale, ceea ce ar contraveni principiului obligativității

deciziilor Curții Constituționale, statornicit de art.145 alin.(2) teza întâi din Constituție.
Ca urmare a obiecției formulate de Președintele României, Curtea urmează să constate că "Legea privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999 pentru abrogarea Legii nr.31/1996 privind regimul monopolului de stat" este neconstituțională.
Având în vedere considerentele expuse în prezenta decizie, dispozițiile art.1 alin.(3), ale art.16 alin.(1), ale art.51, ale art.58 alin.(1), ale art.144 lit.a) și ale art.145 alin.(2) din Constituție, precum și prevederile art.13 alin.(1) lit.A.a), ale art.17 și 25 din Legea nr.47/1992, republicată,

CURTEA

În numele legii
DECIDE:

"Legea privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999 pentru abrogarea Legii nr.31/1996 privind regimul monopolului de stat" este neconstituțională, întrucât, în temeiul dispozițiilor art.145 alin.(2) teza întâi din Constituție, efectele Ordonanței de urgență a Guvernului nr.23/1999 au încetat la data de 14 iunie 2000, dată la care a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Decizia Curții Constituționale nr.15/2000, prin care s-a constatat că Ordonanța de urgență a Guvernului nr.23/1999 este neconstituțională.
Decizia se comunică Președintelui României, precum și președintelui Camerei Deputaților și președintelui Senatului, în scopul deschiderii procedurii prevăzute la art.145 alin.(1) teza întâi din Constituție.

Definitivă și obligatorie.

Dezbaterea a avut loc la data de 5 aprilie 2001 și la ea au participat: Lucian Mihai, președinte, Costică Bulai, Constantin Doldur, Ioan Muraru, Nicolae Popa, Lucian Stângu și Romul Petru Vonica, judecători.